

УДК 343.13

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-4-162-168

Віталій БОНДАРЧУК[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Український науково-дослідний
інститут спеціальної техніки та судових
експертиз СБУ, м. Київ, Україна)

Інна БОСАК[©]

аспірант
(Національна академія СБУ, м. Київ, Україна)
судовий експерт
(Український науково-дослідний
інститут спеціальної техніки та судових
експертиз СБУ, м. Київ, Україна)

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВOPУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ІНОЗЕМЦЯМИ ТА ОСОБАМИ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

З огляду на статистичні відомості, оприлюднені на офіційному сайті офісу Генерального прокурора, частка кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями чи особами без громадянства або за їх участю, у загальній структурі української злочинності є відносно малою, проте їхнє розслідування має свої особливості. Тож у статті виконано аналіз низки наукових праць та чинного законодавства з метою визначення теоретичних та правових основ досудового розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються іноземцями та особами без громадянства. Виокремлено процесуальні особливості досудового розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються іноземцями та особами без громадянства. А також визначено основні форми міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю.

***Ключові слова:** досудове розслідування, міжнародне співробітництво, іноземець, особа без громадянства, форми міжнародного співробітництва.*

Постановка проблеми. Розслідування кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями та особами без громадянства у кримінальному судочинстві України незмінно актуальне. Постійно зростаюча кількість громадян, які прибувають до України в порядку політичного, економічного, наукового та культурного співробітництва, обміну, відкриття спільних підприємств та іноземних фірм об'єктивно веде до збільшення кількості іноземців, що залучаються до різних сфер національного права, у тому числі й у кримінальний процес.

Незважаючи на відносно малу частку кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями чи особами без громадянства або за їх участю, у загальній структурі української злочинності (табл. 1), їх розслідування має свою специфіку, обумовлену низкою факторів. Це, насамперед, статус іноземця чи особи без громадянства як суб'єкта кримінальних процесуальних відносин, місцеперебування іноземця чи особи без громадянства в момент розслідування кримінального правопорушення, наявність співучасників кримінального правопорушення тощо.

© В. Бондарчук, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5145-8631>
vitalbondarchuk@gmail.com

© І. Босак, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0000-8282-1977>
Inka1309@ukr.net

Таблиця 1

Єдиний звіт офісу Генерального прокурора про осіб,
які вчинили кримінальні правопорушення за січень-жовтень 2023 року

Кримінальні правопорушення	Характеристика виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення				
	громадянство на час вчинення кримінального правопорушення				
	громадяни України	іноземні громадяни	особи без громадянства	нелегальні мігранти	біженці
Злочини проти основ національної безпеки України	1315	16	0	0	0
Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	17390	64	12	2	2
Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи	122	2	0	0	0
Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	255	1	1	0	0
Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	1751	10	0	1	0
Кримінальні правопорушення проти власності	24939	176	38	3	9
Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	511	9	1	0	0
Кримінальні правопорушення проти довкілля	1126	2	0	0	0
Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	3014	29	2	0	0
Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва	8	0	0	0	0
Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	3880	35	1	0	1
Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	1082	6	1	0	0
Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	13888	91	6	1	4
Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	1832	19	1	1	0
Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	6177	56	6	1	1
Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	331	0	0	0	0
Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	2232	18	1	0	1
Кримінальні правопорушення проти правосуддя	1341	10	1	0	0
Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	2702	0	0	0	0
Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	438	36	1	1	0
Всього	84334	580	71	10	18

Наукового обґрунтування потребують питання, що стосуються методики окремих процесуальних дій, що виконуються за участю іноземців чи осіб без громадянства, які залучаються до кримінальної відповідальності, а також заходів щодо забезпечення прав таких осіб, що випливають із положень міжнародних правових актів, ухвалення процесуальних рішень міжнародного характеру в кримінальних провадженнях такої категорії, використання різних форм міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються іноземцями та особами без громадянства.

Отже, актуальність цього дослідження полягає в об'єктивній необхідності отримання системи наукових знань про кримінальні правопорушення, що вчиняються за участю іноземців чи осіб без громадянства, про проблеми практики їх розкриття та розслідування, а також у розробці рекомендацій щодо вдосконалення організації досудового розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. У вітчизняній юридичній науці висвітлювалися лише окремі аспекти участі іноземних громадян у кримінальному провадженні. Зокрема, можна виділити праці С. Волкотруба, Т. Гавриш, О. Калганової, М. Леоненка, І. Лешукової, А. Маланюка, П. Назаренка, М. Пашковського. Однак у сучасній науковій літературі практично не розглядалося питання, пов'язане з проведенням досудового розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються особами без громадянства.

Мета дослідження полягає у вивченні проблемних питань досудового розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються іноземцями та особами без громадянства, розроблення на цій основі рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення організації досудового розслідування кримінальних правопорушень такої категорії.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», іноземцем є особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав, а особою без громадянства – особа, яка не розглядається як громадянин будь-якою державою через дії її закону [1].

Резолюція 40/411 Генеральної Асамблеї ООН «Декларація про права людини щодо осіб, які не є громадянами країни, в якій вони проживають» від 13 грудня 1985 р. передбачає, що кожна держава самостійно встановлює правовий режим іноземців, зважаючи при цьому на свої міжнародні зобов'язання, в тому числі у сфері захисту прав людини [2].

В Україні правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначається Конституцією України, законами України, а також міжнародними договорами України [3]. Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж передбачені Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», застосовуються правила, передбачені таким міжнародним договором України.

У статті 3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» визначено засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства:

іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України;

іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини;

іноземці та особи без громадянства зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави [1].

Кримінальний процесуальний кодекс України визначає порядок провадження за участю іноземних громадян та осіб без громадянства в Україні. Проте це закріплення має узагальнений характер і не відображає всіх особливостей, пов'язаних із такими провадженнями. Водночас ці особливості мають істотне значення під час розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень за участю іноземців та осіб без громадянства [4].

Аналізуючи чинне кримінальне процесуальне законодавство, можна зазначити,

що воно недостатньо точно закріплює порядок досудового розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються іноземцями та особами без громадянства, оскільки не враховує закріплені в нормах міжнародного права особливості правового статусу таких осіб у сфері кримінального судочинства.

Це пояснюється тим, що згідно зі статтею 21 Конституції України «усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах» [4]. Встановлене положення про рівність ґрунтується на міжнародних нормах і принципах, які виробили стандарти захисту прав і свобод людини і громадянина. Зміст цієї статті дає підставу для висновку про те, що правовий статус іноземних громадян та осіб без громадянства у кримінальному процесі України не відрізняється від правового статусу громадян України [5, с. 29].

Основною особливістю після внесення відомостей про кримінальне правопорушення, вчинене іноземцями та особами без громадянства є те, що на початковому етапі необхідно в найкоротші терміни встановити особи всіх іноземних громадян та осіб без громадянства, які так чи інакше причетні до вчинення кримінального правопорушення, а також обставини для того, щоб ухвалити законне та обґрунтоване рішення про початок кримінального провадження або про відмову у цьому. Виконати зазначені дії бажано під час перебування іноземних громадян та осіб без громадянства на території України, тому що в іншому разі ухвалення цих рішень може виявитися дуже скрутним.

У разі потреби відкриття кримінального провадження щодо іноземного громадянина, який має імунітет, потрібно отримання згоди держави. У разі відсутності такої згоди, необхідно ухвалити рішення про відмову у початку кримінального провадження. При цьому матеріально-правовою підставою такого рішення є наявність імунітету від кримінальної юрисдикції України, а процесуальною – відсутність згоди держави, що акредитує, або міжнародної організації на порушення кримінального провадження щодо особи, яка користується імунітетом, або згоди самої особи, що має повний (абсолютний) імунітет.

Однак під час застосування норм Кримінального процесуального кодексу України і норм міжнародного права у разі наявності приводів та підстав для початку кримінального провадження та за відсутності підстав для звернення за отриманням згоди держави, що акредитує, на притягнення до кримінальної відповідальності її підданого треба розпочати кримінальне провадження та провести розслідування.

Іноземні громадяни, які вчинили кримінальні правопорушення на території України і покинули її межі, за дорученням юридичних органів України можуть бути піддані кримінальному переслідуванню в тій державі, де вони перебувають, за умови, що між Україною та цією державою укладено договір про правову допомогу і в ньому передбачена можливість здійснення такого переслідування, потрібно враховувати, що згідно зі статтею 80 Мінської конвенції (далі – Конвенція) зносини з питань кримінального переслідування здійснюються генеральними прокурорами (прокурорами) держав учасників Конвенції [6].

Громадяни, що перебувають на території інших держав, можуть бути викликані до органів досудового розслідування України у тому разі, якщо між Україною та відповідною державою укладено договір про надання правової допомоги, у тому числі й у кримінальних правопорушеннях.

Треба зазначити, що міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю містить у собі всі заходи, які б сприяли чи безпосередньо впливали на нього: соціального, економічного, політичного, правового, кримінологічного характеру. Однак у сучасному світі з його динамічними процесами все частіше виникає потреба та необхідність здійснювати взаємодію (співпрацювати) саме у сфері кримінального процесу.

Під міжнародним співробітництвом у кримінальному процесі в кримінальній процесуальній науці пропонується розуміти діяльність, здійснювану слідчим, прокурором, судом відповідно до вимог законодавства, яке регулює кримінальне провадження, узгоджену з відповідними компетентними органами іноземної держави, а також міжнародними організаціями щодо отримання та надання допомоги в досудовому розслідуванні, судовому розгляді, а також у прийнятті інших заходів, необхідних для правильного вирішення кримінальних проваджень [7, с. 51].

Кримінальний процесуальний кодекс України у статті 542 визначає, що міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне

правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків [4].

Формами міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю є способи (чітко встановлений порядок) його здійснення. Такими формами на сьогодні є співробітництво в межах міжнародних органів й організацій та співробітництво на підставі (у межах) міжнародних угод.

Всі форми співробітництва, передбачені у частині 9 Римського статуту міжнародного кримінального суду (далі – Статут), можна поділити на дві групи:

1) різноманітні форми забезпечення пр исутності осіб у міжнародному кримінальному суді;

2) всі форми допомоги у збиранні доказів, закріплені у ст. 93 Статуту [8].

Ці дві форми є найбільш важливими для повноцінного проведення розслідування, оскільки від виконання державами клопотань міжнародного кримінального суду про передачу чи арешт осіб щодо яких ведеться розслідування залежить ефективність досудового провадження.

Іншими формами співробітництва, крім передачі та арешту, є допомога у виконанні доручень державами шляхом проведення передбачених їх кримінальним процесуальним законодавством окремих слідчих дій. Такі слідчі дії, зокрема, можуть полягати у проведенні допитів, обшуків, встановленні місцеперебування осіб та предметів. Співробітництвом також передбачені захист потерпілих та свідків, збереження доказів, проведення збору доказів, включно з показами під присягою, висновки експертів тощо.

Статут не обмежує видів співробітництва, розширюючи їх будь-якими діями, що дозволяються внутрішнім законодавством держави-учасниці. Всі види процесуальної допомоги повинні надаватись з метою сприяння проведення розслідування та кримінального переслідування за міжнародні кримінальні правопорушення, які підлягають під юрисдикцію міжнародного кримінального суду. Тому, коли будь-який із таких видів допомоги заборонений в державі, що зобов'язана її надати, з метою повноцінного проведення розслідування, міжнародний кримінальний суд на основі консультацій із такою державою може змінити формулювання свого прохання.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо зробити висновок, що правовий статус іноземних громадян та осіб без громадянства є юридичною основою інтересів особи і встановлюється у нормах національного законодавства з урахуванням положень міжнародного права. Тому право, відповідно, є засобом вираження соціальної свободи особи, її соціального положення.

Іноземці та особи без громадянства, що перебувають на території України, наділяються відповідними правами, свободами і обов'язками, маючи певний правовий зв'язок з державою перебування. Визначені права, свободи і обов'язки є основою правового статусу і закріплені в Конституції та законах України.

Процесуальна форма участі іноземних громадян та осіб без громадянства у кримінальному судочинстві України визначається, закріплюється та регулюється нормами як національного законодавства, так і міжнародного. Нині Кримінальний процесуальний кодекс України не містить норм, які б чітко визначали правовий статус та процесуальні правові основи участі іноземних громадян та осіб без громадянства у кримінальному процесі України.

Особливістю стадії порушення кримінального провадження за участю іноземних громадян та осіб без громадянства є те, що на цій стадії необхідно в найкоротший термін встановити особистості всіх іноземних громадян та осіб без громадянства, які так чи інакше причетні до вчиненого кримінального правопорушення, а також обставини вчинення кримінального правопорушення. Виконати зазначені дії бажано під час перебування іноземних громадян на території України, тому що у іншому випадку ухвалити ці рішення буде неможливо.

Варто зазначити, що міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю містить у собі заходи, які б сприяли чи безпосередньо впливали на нього. Найбільш поширеними формами міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю можна виділити:

– надання взаємної правової допомоги у кримінальних провадженнях, що являє собою врегульовану нормами міжнародного і національного права узгоджену діяльність різних держав із захисту інтересів особи, суспільства і держави;

– видача фізичних осіб, які скоїли кримінальні правопорушення, для

притягнення їх до кримінальної відповідальності або виконання вироку;

- передача засуджених до позбавлення волі для подальшого відбування покарання у державі їхнього громадянства або постійного місця проживання;
- обмін оперативною, правовою або іншою інформацією;
- виконання доручень з міжнародного розслідування;
- забезпечення прав і свобод громадян певної держави під час здійснення кримінального правосуддя в іншій державі;
- підготовка кадрів, обмін досвідом роботи правоохоронних органів різних держав у боротьбі з міжнародною злочинністю;
- надання експертних та консультативних послуг, спеціальних науково-технічних засобів та здійснення іншої матеріально-технічної допомоги;
- спільне вивчення проблем злочинності та боротьби з нею, прогнозування та програмування цієї діяльності;
- участь в офіційних заходах (конгресах, нарадах) та науково-технічних конференціях (семінарах, симпозіумах), що обговорюють проблеми міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності.

Список використаних джерел

1. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 14.08.2021 № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
2. Декларація про права людини щодо осіб, які не є громадянами країни, в якій вони проживають : ухв. рез. 40/144 ГА ООН від 13.12.1985. *Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій*. Амстердам-Київ, 1996. С. 123–126.
3. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://cutt.ly/rZPcgST> (дата звернення: 20.11.2023).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054> (дата звернення: 20.11.2023).
5. Калганова О. А. Процесуально-правові засади участі іноземних громадян у кримінальному судочинстві України : монографія. Ірпінь : НУДПСУ, 2009. 152 с.
6. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text (дата звернення: 20.11.2023).
7. Маланчук П. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження. *Правові горизонти*. 2017. № 3. С. 51–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/In_2017_3_13 (дата звернення: 20.11.2023).
8. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.06.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 20.11.2023).

Надійшла до редакції 21.11.2023

References

1. Pro pravovyi status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva [On legal status of foreigners and stateless persons] : Zakon Ukrainy vid 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (access date: 20.11.2023). [in Ukr.].
2. Deklaratsiia pro prava liudyny shchodo osib, yaki ne ye hromadianamy krainy, v yakii vony prozhyvaiut [Declaration of Human Rights in respect of persons who are not citizens of the country in which they reside] : ukhv. rez. 40/144 HA OON vid 13.12.1985. *Prava liudyny i profesiini standarty dlia yurystiv v dokumentakh mizhnarodnykh orhanizatsii*. Amsterdam-Kyiv, 1996, pp. 123–126. [in Ukr.].
3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996. URL: <https://cutt.ly/rZPcgST> (access date: 20.11.2023). [in Ukr.].
4. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] vid 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054> (access date: 20.11.2023). [in Ukr.].
5. Kalhanova O. A. Protsesualno-pravovi zasady uchasti inozemnykh hromadian u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy [Procedural and legal principles of participation of foreign citizens in criminal justice of Ukraine] : monohrafiia. Irpin : NUDPSU, 2009. 152 s. [in Ukr.].
6. Konventsiia pro pravovu dopomohu i pravovi vidnosyny u tsyvilnykh, simeinykh i kryminalnykh spravakh vid 22.01.1993 r. [Convention on Legal Assistance and Legal Relations in Civil, Family and Criminal Matters of 01.22.1993]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text (access date: 20.11.2023). [in Ukr.].
7. Malanchuk P. M. Mizhnarodne spivrobotnytstvo pid chas kryminalnoho provadzhenia [International cooperation during criminal proceedings]. *Pravovi horyzonty*. 2017. № 3. S. 51–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/In_2017_3_13 (access date: 20.11.2023). [in Ukr.].
8. Rymyskyi statut mizhnarodnoho kryminalnoho sudu vid 17.06.1998. [Rome Statute of the

ABSTRACT

Vitalii Bondarchuk, Inna Bosak. Pre-trial investigation of criminal offences committed by foreigners and stateless persons. Given the statistical data published on the official website of the Prosecutor General's Office, the share of criminal offences committed by foreigners or stateless persons or with their participation in the overall structure of Ukrainian crime is relatively small, but their investigation has its own peculiarities. Thus, the article analyses a number of scientific works and current legislation with a view to defining the theoretical and legal framework for pre-trial investigation of criminal offences committed by foreigners and stateless persons.

The author notes that in Ukraine, the legal status of foreigners and stateless persons is determined by the Constitution of Ukraine, laws of Ukraine, and international treaties of Ukraine. If an international treaty of Ukraine establishes rules other than those provided for in the Law of Ukraine "On the Legal Status of Foreigners and Stateless Persons", the rules provided for in such an international treaty of Ukraine shall apply.

It is determined that the peculiarity of the stage of criminal proceedings initiation involving foreign citizens and stateless persons is that at the stage of criminal proceedings initiation it is necessary to establish as soon as possible the identities of all foreign citizens and stateless persons who are somehow involved in the criminal offence committed, as well as the circumstances of the criminal offence.

In addition, the author identifies the main forms of international cooperation in the field of combating crime, in particular: mutual legal assistance; extradition of individuals who have committed criminal offences for prosecution or execution of a sentence; transfer of persons sentenced to imprisonment for further serving their sentence in the State of their citizenship or permanent residence; exchange of experience of law enforcement agencies of different States in the fight against international crime; provision of expert and consultative services, etc.

Keywords: *pre-trial investigation, international cooperation, foreigner, stateless person, forms of international cooperation.*

УДК 343.13

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-4-168-180



Андрій ГАБРЕЛЯН[©]
кандидат
юридичних наук,
докторант
(Міжрегіональна
академія
управління
персоналом,
м. Київ, Україна)



Олександр ЧЕПЕЛЬ[©]
аспірант
(Державний
податковий
університет,
м. Ірпінь
Київської обл.,
Україна)

СИСТЕМА ПРАВ СВІДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Виконано аналіз норм чинного кримінального процесуального законодавства України з питань прав такого учасника кримінального процесу, як свідок. Визначено, що свідок в кримінальному процесі посідає особливе місце, оскільки саме цей суб'єкт є одним з основних носіїв доказової інформації. Досліджено систему прав свідка за чинним Кримінальним процесуальним кодексом України. Визначено проблемні аспекти реалізації прав свідка в кримінальному провадженні. Сформульовано пропозиції з удосконалення чинного законодавства, а саме: викласти п. 5 ч. 1 ст. 66 КПК України в такій редакції: «5) користуватися нотатками і документами під час давання показань»; викласти п. 7 ч. 1 ст. 66 КПК України в такій редакції: «7) ознайомлюватися з

© А. Габрелян, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9337-7920>
kashkinlaw@gmail.com

© О. Чепель, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0006-7341-4599>
13.01@dpu.edu.ua